

ORIENTAL JOURNAL OF ACADEMIC AND MULTIDISCIPLINARY RESEARCH

Open Access, Peer Reviewed Journal

Scientific Journal

www.innoworld.net

+998 33 0178868

INGLIZ TILIDAGI LOGISTIKAGA OID TERMINLARNING
TAHLILI

Usmonov Azizbek XXX

Andijon mashinasozlik instituti

"Transport logistika" fakulteti

"Transport logistikasi" yo'nalishi

2 - bosqich talabasi +998999937328

E- mail: sr4usmanov9717@gmail.com

Annotatsiya: Maqolda logistikaga oid terminlarning til sohasini alohida sistema sifatida o'rganish zarurligi asoslangan, shuningdek shu sohada termilarning ingliz tilidagi bog'liqliklarni hamda iqtisodiy sohada tushunchanligini linvistik xususiyatlarga bog'liq masalalar muhokama qilingan. Ushbu terminlarni nazariy o'rganishlar orqali o'zbek tilidagi ma'no – mazmunlari ko'rib chiqilgan, sohalar kesmida tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Logisitka, xomashyo, optimallashtirish, termin, strategiya, diversifikatsiya, sug'urt, integratsiya.

Har bir mamlakat iqtisodiyotining rivojlanishida uning qon tomirlari bo'lgan logistika tizimi juda muhim ahamiyatga ega. Samarador logistika tizimi ichki bozorda tayyor mahsulot va xomashyo harakatini optimallashtirish orqali tovar va xizmatlarning xaridorlar uchun qulay sharoit va arzon narxlarda yetkazib berilishini ta'milaydi , bozordagi raqobatni rag'batlantiradi. Tashqi bozorda esa mamlakatning iqtisodiy raqobatbardoshligini oshiradi va jahon iqtisodiyotiga integratsiya jarayonini tezlashtiradi. Rivojlanib borayotgan mamlakatimiz uchun samarador logistika tizimini tashkil qilish juda muhim.

"Iqtisodiy rivojlanish sohasida davlat siyosatini amalga oshirish tizimini tubdan takomillashtirish chora - tadbirlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 10.01.2019- yildagi PF-5621-son farmonidagi "Harakatlar strategiyasi" bandida "Milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish va diversifikatsiya qilishni, shuningdek hududlar va tarmoqlarni rivojlantirish va ta'minlash maqsadida ishlab chiqarish kuchlarini samarali joylashtirish, hududlarning mavjud tabiiy va iqtisodiy resurslaridan samarali foydalanish asosida mamlakat sanoatini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish, innovatsion ishlanmalar va texnologiyalarni joriy qilish, mehnat unumdorligini oshirish, ishlov berish tarmoqlarni jadal rivojlantirish va yuqori qo'shilgan qiymatli tayyor raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish asosida Tovar bozorlari muvozanatini ta'milash bo'yicha tizimli chora -tadbirlarni amalga oshirish" kabi vazifalar keltirilgan.

Yangi O'zbekistonning 2022-2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasida xorijiy tillarni o'qitish tizimini isloh qilishga qaratilgan qator me'yoriy hujjatlar qabul qilindi . Prezidetimizning 2021-yil 19-maydagi

“O‘zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o‘rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora –tadbirlari to‘g‘risid”gi qarori, Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 19- maydagi “Xorijiy tillari o‘rganishni takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora - tadbirlari to‘g‘risida”gi qarorlari ingliz tilini mukammal biladigan va ushbu tilda erkin muloqat qiladigan mutaxassis kadrlar tayyorlashga hamda mamlakat iqtisodiyotini raqamli texnologiyalar orqali rivojlantirish mamlakatda logistika tizimi hamda tarmoqlarini yana kengaytirishga qaratilgan. Logistika sohasi uchun zaruriy terminlar ingliz tilidan o‘zbek tiliga leksik ma’nosini o‘zgartirmasdan o‘zlashtirilyapti. Bu esa ingliz tiliga bo‘lgan talabni yanada oshirmoqda.

Tadqiqotning tahlil va metodologiyasi Logistikaga ingliz tilidagi oid terminlarning leksik ma’nosi ularning nutqda qo‘llanilishi muhim sanaladi. Chunki logistika sohasining tashqi faoliyatidan kelib chiqib o‘zaro ma’no jihatidan yaqin bo‘lishi muhimdir. Quyida esa ulardan bir qancha misollar keltirishimiz mumkin:

EXW - Joy nomi: (Ingliz tilidan. Ex works zavoddan)

Sotuvchi yukni haridorga topshiradi. Haridor esa yukni ortish, tashish bilan bog‘liq xarajat va javobgarlikni o‘z zimmasiga oladi. Shuningdek yukni, sotuvchi yukini bojxonada rasmiylashtirish jarayonlarini bajaradi.

FCA - Joy nomi: (ingliz tilidan. Free carrier-franko yuk tashuvchi) Sotuvchining yukini kema yoki yuk sirti bo‘ylab sohilda ortish joyida lixtyorga joylashi kerak. Ayni shu paytdan e’tiboran yukning yo‘qolishi yoki g‘oyib bo‘lishi ehtimoli va kutilmagan xolatlar uchun haridor javobgar bo‘ladi. Yukni sotuvchi shuningdek o‘z hisobidan eksport litsenziyasini olishi kerak bo‘ladi va yukni chegaradan olib o‘tish uchun bojxonada rasmiylashtirish CIP-Manzilnomi (ingliz tilidan. Carriage and insurance paid to – yuk tashish va sug‘urta xarajatlarigacha) Sotuvchi CPT majburiyatlari kabi majburiyatlarni o‘z zimmasiga oladi, lekin bundan tashqari yukni tashish davomida yukni nobud bo‘lishi va zarar ko‘rishidan sug‘urta qilishi kerak.

FOB - yukni tushurish bekat nomi: (ingliz tilidan. Free on board-kema sathida erkin)

Sotuvchining majburiyatlari yukni kema sathidan yukni tushurish portiga o‘tgandan so‘ng yakunlanadi va to‘liq bajarilgan hisoblanadi. Yukni sotuvchi shunidek o‘z xisobidan eksport litsenziyasini olishi kerak bo‘ladi va yukni chegaradan olib o‘tish uchun bojxonada rasmiylashtirish ishlarini bajaradi.

CIF - manzil - port nomi: (ingliz tilidan. Cost, insurance and freight-narx, sug‘urta va fraxt)

Bu termin CFR terminidan, yukni sotuvchi zimmasiga yukning dengiz orqali tashish davomida uni nobud bo‘lishi yoki shikastlanishidan sug‘urtalash shartnomasini rasmiylashtirish sug‘urta mukofoti to‘laydi.

DAF - yetkazib berish joyi: (ingliz tilidan. Delivered at frontier-chegaragacha yetkazib berish)

Sotuvchi yukning ko'rsatilgan manzilga yetkazish harajatlarini o'z zimmasiga oladi. Lekin yukning nobud bo'lish yoki shikastlanish havfi yuk dastlabki yuk tashuvchiga topshirilganda haridor zimmasiga oladi. "Eksport soliqlarini sotuvchi, import soliqlarini hairdo to'laydi.

DES - manzil port nomi: (ingiliztilidan. Delivered ex ship- bevosita kemadan yukni yetkazib berish). Sotuvchi bojxonada rasmiylashtirish jarayonidan o'tmagan yukni kema sathiga haridorga yetkazib beradi. Ayni shu paytdan e'tiboran hamma xarajatlar shuningdek import soliqlari haridor zimmasiga yuklanadi.

Xulosa: Fan-texnika va barcha sohalar rivojlanar ekan terminlar ham ko'payadi. Bu esa logistika sohasida ingliz tilini bilish kerakligini yana bir bora ibotlaydi. Sohaviy teminalogiya uni chet tillarida o'qitish, turli tillardagi qiyosiy tadbiqi hamda mutaxassiz tilini rivojlantirish tendentsiyalarini o'rganishga bo'lgan ehtiyojini yana kuchaytiradi. Terminologiya yo'nalishiga oid faoliyat natijalarini kundan -kunga keng qo'llash terminalogik sohanig yo'nalishlarini ochadi. Yangi maqsad va vazifalarni belgilashga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

9. Sohibjon o'gli, S. J. (2024). O 'ZBEKISTONDA INTELLEKTUAL TRANSPORT TIZIMINI RIVOJLANTIRISH. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 15(4), 9-14.

10. Rafiqjon o'g'li, R. R., & Zakirovich, N. I. (2024). ELEKTROBUSLARNI JORIY ETISHDAGI ENERGIYANING TEJALISHI. *MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH*, 4(39), 170-175.

11. Rafiqjon o'g'li, R. R. (2024). ANDIJON VILOYATI YO 'LOVCHI TASHUVCHI AVTOTRANSPORT KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO 'LLARI. *Oriental Journal of Academic and Multidisciplinary Research*, 2(4), 20-24.

12. Shavkatjon o'g, T. U. S., & Rafiqjon o'g'li, R. R. (2024). SERQATNOV KOCHALARDA TRANSPORT VOSITALARINI HARAKATINI TARTIBGA SOLISH. *Oriental Journal of Academic and Multidisciplinary Research*, 2(4), 10-19.

13. Raximov, R. R., & Dexqonov, I. S. (2024). YO 'LOVCHILAR OQIMI VA YO 'LOVCHILAR OQIMINI O 'RGANISH USULLARI. *Oriental Journal of Academic and Multidisciplinary Research*, 2(4), 4-9.

14. Rafiqjon o'g'li, R. R., & Sohibjon o'gli, S. J. (2023). ANDIJON SHAHRIDA JAMOAT TRANSPORTI MUAMMOLARI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 10(6), 153-157.

15. Sohibjon o'gli, S. J., & Rafuiqjon o'g'li, R. R. (2023). TRANSPORT LOGISTIKASI TIZIMINI TASHKIL ETISHNING IQTISODIY AHAMIYATI. *TADQIQOTLAR. UZ*, 25(1), 79-83.

16. o'g'Li, R. R. R., & o'g'Li, S. J. S. (2023). *Logistika Tiziming Transport Toshqil Etuvchisi. Ta'limdagi Zamonaviy Muammolar Va Ularning Ilmiy Yechlari*, 7 (7), 27-33.
17. Raximov, R. (2023). AVTOMOBILLARGA TEXNIK XIZMAT KO 'RSATUVCHI USTAXONASINI JORIY ERISH AFZALIKLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(1), 280-290.
18. Raximov, R., & Daminov, D. (2023). Transport Vositalari Detallari Resurslarini Kompyuterda Hisoblash. *Modern Educational System And Innovative Teaching Solutions*, 2(2), 75-82.

